

RENEŠANČNÍ / HUMANISTICKÉ DIVADLO

Periodizace

Počátek přelom 60 a 70 let 15. stol.

1468 Kronika trojanská

1469 První český humanistický spis Rabštejnův Dialogus

1471 Umírá Jiří z Poděbrad

Konec 20. léta 17. stol.

1620 Bitva na Bílé Hoře

Legenda:

P Praha

PU Pražská univerzita

SJ Societas Jesu

CH Cheb

Z Znojmo

KH Kutná Hora

J Jáchymov

O Olomouc

JH Jindřichův Hradec

M Mikulov

K Krumlov

Chom Chomutov

B Brno

Modré M znamená Menšík

SD – Starší divadlo (Jakubcová)

rok	editio princeps	Evropa		Čechy
1456		Villon, Velký testament		
1470	Terentius	* Gil Vincente		
1471		Angelo Poliziano píše Orfea		
1472	Plautus			

1474	Seneca			
1475		*Mateo Bandello		
1486		Pod vedením Pomponia Laeta se hrála v domě papeže Sixta IV. Plautova Asinaria a Senekova Faidra (v roli Faidry T. Inghirami) Ve Ferrare uvedeni Plautovi Menaechmi v překladu Guarinově (překládal zřejmě prózou)		
1487		26. ledna uvedl na ferrarském dvoře kníže Ercole I. Plautova Amfitryona a Plautovi Menaechmi.		
1488		Ve Florencii se hrají Plautovi Menaechmi, prolog napsal Angelo Poliziano		
1490		* Vittoria Colonna Fernandro de Rochas píše komedii o Kalistovi a Meliboee		
1491		Na ferrarském dvoře znovu Plautovi Menaechmi a jeho Amfitryon		

		Do Plautových komedií se vkládají intermedia.		
1492		+ Lorenzo Medici * Markéta Navarrská		
1493		Na ferrarském dvoře Plautův Poenulus Ercole d'Este předvádí ferrarská představení milánskému dvoru v Pávii (mezi účinkujícími je i Lodovico Ariosto)		
1494		Brant píše Loď bláznů * Hans Sachs * Francois Rabelais		
1496	část Euripida	V Mantově se od tohoto roku konají pravidelná představení antických her v překladech		
1497		V Římě v paláci kardinála Riaria se hraje Plautova Aulularia		
1498	Aristofanes			
1499		V Římě v paláci kardinála Colonna se hrají Plautova Mostellaria Na ferrarském dvoře Plautův Poenulus		meziřádkový český překlad prologu a několika veršů Terentiovy komedie Andria ve štrasburském vydání Terentiových her z r.1499

1500		Na ferrarském dvoře Plautova Asinaria		
1501		Na ferrarském dvoře Plautovi Menaechmi Konrád Celtes nalézá rukopis Hrotsvity		
1502	Sofokles	Ve Vatikánu jako součást oslav Lukrecie Borgiové a Alfonsa d'Este se hráli Plautovi Menaechmi Na ferrarském dvoře Plautova Asinaria		
1503	celé dílo Euripidovo	Filippo Mantovano, Formicone (podle Apuleiova Zlatého osla v plautovském stylu), první pravidelná komedie v italském jazyce		české glosy v dalším exempláři Terentiových komedií vydaných ve Strasburku r.1503.
1505		* Mikolaj Rej (+1569)		
1508		Ariosto, La Cassaria (Komedie o bedně)		
1512		Luther se stává doktorem theologie		
1513		Pozdější kardinál Tomasso Inghirami v budově nově		V Jihlavě v neděli po Božím Těle vypukl oheň, když lidé dělají hru nějakou k divadlu

		zřízeného divadla na Kapitulu uvádí Plautova Poenula. Bibienova Calandria.		se shromáždili
1518	Aischylos	Snad prvně uvedena Machiavelliho Mandragora.		
1520		Mandragora se patrně hrála v Římě v přítomnosti papeže Lva X.		
1521		Ignác z Loyoly začíná formulovat své exercitie		
1524		* Loui z Vaz de Camoes		
1525		* Pierre de Ronsard		
1527			P	Turnaj po korunovaci Ferdinanda I.
1530		* Jan Kochanowski		
1535			PU	Miles gloriosus na pražské novoměstské radnici
1537			CH	<i>O ztraceném synovi</i>
1538		Založeno školní divadlo ve Strasburgu	CH	o velikonocích <i>Susanna</i> a o svatodušních svátcích <i>Juditha</i> .
1539			PU	9. srpna provedena v Karolinu hra o <i>Susanně</i>
1540				Zákaz konsistoře zapovídající na velkou noc všecko bláznovství

				a hry v kostelích.
1543			PU	Znovu hrána hra o <i>Susanně</i> – přítomni i dvořané arciknížete Ferdinanda. Učitel Balthasar Brusch dostal 1 ½ zl. O <i>Jakubovi a jeho synech</i> ,
1544		* Torquato Tasso	PU	4. srpna v Beaniu uskutečnili studenti inscenaci Terentiovy hry <i>Phormio</i>
1545			PU	Balthasar Brusch dostává za hru o <i>Osvaldovi</i> 6 zl.
1546				Anonymní český překlad Tragedy nova Pammachius jméno mající od Naogeorga Štraubinského složená a vydaná a z řeči latinské v českou jakž mohla býti přeložena – první známý překlad divadelní hry
1547				vytištěna kniha Mikuláše Konáče z Hodiškova s Knihou o hořekování a naříkání Spravedlivosti, hrou Judith (<u>první české biblické drama</u>) a Hrou pěkných připovědek (<u>první humanistické světské drama</u>)
1548		Julius Caesar Scaliger píše latinské básně	PU	<i>Samson</i>
1549			PU	Matouš Kollinus z Chotěřiny (Matheus Collinus, 1516-1566), velký znalec klasické

			KH	literatury, na univerzitě přednášel o Terentiovi a napsal prolog k Plautově komedii Miles gloriosus , která byla provedena patrně r.1549. Provedena také hra o trpělivém <i>Jobovi</i> a o <i>Josefu Egyptském</i> . I bakalář Václav nacvičil hru o sv. <i>Václavu</i> .
1550				Šebestián Měděný Aerichalcus, 1551.3 rektor univerzity, vydal ve Vídni <i>Argumenta in duas comoedias Terentii</i> Pavel Aquilinus , <i>Elegantissimae colloquiorum formulae ex P. Terentii Comoediis selectae</i>
1551			CH	Terentiův Eunuchus
1552			PU	v Beaniu uskutečnili studenti inscenaci Terentiovy hry Adelphoe
1550			PU CH	12. srpna provedena na universitě hra <i>Aman</i> <i>O bohatci</i>
1551			CH Z	<i>Euripus</i> 22. srpna o knězi <i>Heli</i>
1553			J CH	v Jáchymově se hrály od r.1553 "cudné latinské a řecké komedie a dialogy s německými obsahy" a byl uveden Sofoklův Aias , Aristofanova Oblaka Terentiova „ Comoedia Adelphorum “
1554		* John Lyly		
1557			CH	8. září rytíř <i>Gallienus</i> .

1558			CH P-SJ	Navštívení panny Marie. Jezuité v Praze provedli první školskou hru. 5. února hráli o <i>boji těla a duše</i> . Jezuité vystrojili průvod flagelantů, na sv. Božího těla provozují alegorické hry.
1559		V Trinity College v Cambridge Hecuba a Senekův Oedipus v překladu A.Neville	P-SJ PU	Opakována alegorická hra o <i>boji těla a duše</i> 11.srpna <i>hra o Samsonovi</i>
1560		V Trinity College v Cambridge Senekova Medea latinsky * Robert Greene	P-SJ	17. února Euripus od Livina Brechta 4x * M 56
1561			P-SJ	<i>O Adamovi</i>
1562			P-SJ	15. září neznámá hra 18. září o <i>pádu Saulově a korunování Davidově</i> * M 57-6
1563			J P-SJ	Euripidův <i>Ión</i> 28. října <i>Philopaedius</i> na hradě, dalšího dne v koleji * M 57
1564		* Christopher Marlowe *William Shakespeare Michelangelo píše básně na počest zemřelé Vittorie Collony	P- SJ	19. a 20. září <i>Fucus</i> (Líčidlo)
1565			PU	13. července o slavnosti beání Macropediuův <i>Asotus</i> , opakován 8.srpna v Rečkově

			P-SJ	koleji <i>Mille artifex</i> aneb boj mezi ctnostmi a hříchy
1566		V Trinity College v Cambridge locasta G. Gascoigne a F. Kinwelmershe na základě Euripidových Foiničanek (via L. Dolce)	P-SJ O-SJ	14. dubna <i>Vzkříšení Páně</i> před arciknížetem a posléze v koleji 6. října <i>Jan Křtitel</i> v sobotu před Štědrým dnem <i>hra pastýřská</i> v říjnu se počíná s hraním o vánocích dialog <i>O Narození Páně</i> na dvoře biskupském před šlechtou Pavel Kyrmezer, Komedie česká o bohatci a Lazarovi
1567			O-SJ P-SJ	12. října <i>Philopaedius</i> na biskupově dvoře, poté opakováno * M 58 v oktávu vánočním dialog nebo hra o <i>narození Páně</i> 12. října <u>česká hra Mikuláše Salia</u> o sv. <i>Václavu</i> * M 58
1568			O-SJ P-SJ PU	Plautova komedie <i>Aulularia</i> o Božím Těle zvláštní hra, o vánocích <i>Klanění tří králů</i> 11. srpna hra o <i>Janu Křtiteli</i>
1569			O-SJ	na den sv. Petra a Pavla před biskupem a panstvem moravským hra o <i>patriarchovi Josefovi</i>

			P-SJ	<i>Dialog o válce mluvnické a jiné řečnické pokusy</i>
			Z-SJ	<i>O nevěrecké ukrutnosti, hra o pronásledování nekatolíků ve Francii v září dáván několikrát Euripus 28. dubna hra O utrpení Páně</i>
1570			O-SJ	18. října komedie Querolus , připisovaná Plautovi
			P-SJ	26. února divné hry, kolby a jiné rytířské kratochvíle *M 59
			PU	7. srpna Macropediův <i>Hecastus</i> * M 60
				mezi 1570 a 1583 (vytištěna znovu 1637) Jana Tobeidesa Bítešského Komedie o narození Krista Pána
1571		Aischylovi Peršané hraní v soukromém domě na Zante	P-SJ	7. října v Klementinu tragédie o sv. Vavřincovi
		* Tirso di Molina		• M 60 v Lounech na náměstí latinská hra Tragica actio de pugna virtutis cum voluptate DČD I, 112
1572			P-SJ	za dnů masopustních bajka, která měla za úkol odvrátit obecenstvo od masopustních výstředností
1573		* Ben Jonson	PU	Senekův Thyestes

			O-SJ	<p><i>Herkules</i> za přítomnosti Viléma z Rožmberka a Vratislava z Pernštejna</p> <p>Pavel Kyrmezer, Komedie o vdově</p> <p>po r. 1573 vznikla a v létech 1608 a 1629 byla znovu vydána Tragédie aneb Hra žebračů Mikuláše Konáče z Hodiškova (podle polské předlohy z r.1552, která se nedochovala)</p>
1574			CH O-SJ	<p><i>Hráč, který upadl mezi lotry</i> na den Božího Těla dialog o <i>marnotratném synovi</i> (opakováno) 27.června <i>Euripus</i> (opakováno) 26. října <i>dialog o opilství</i> 6. prosince hra O.Palestizaje o <i>divu sv. Mikuláše</i></p>
1575		Školní divadlo ve Strasburgu uvádí Euripidovu Ifigenii a Sofoklova Aianta (řecky)	O-SJ P-SJ	<p>o masopustním pondělí <i>O ztracené ovci</i> (na dvoře biskupském, poté ve třídě) O Božím Těle na školním náměstí německá <i>hra O poslední večeři</i> (opakováno v klášteře na Hradišti) 29. června na školním dvoře tragédie O <i>Saulovi</i> 17. října sehrán dialog při procesí o Božím</p>

			PU	Těle provedena hra E. Campiana <i>Oběť Abrahamova</i> J. Aquila, <i>Hra o Tobiášovi</i>
1576				Ve Vratislavi studenti a řemeslníci hráli komedii <i>o Adamovi a Evě</i> . První hra, jež se týkala našeho světce byla uvedena 12. října roku 1576 a nesla název „Svatý Václav“. Autorem hry, která sklídila obrovský úspěch byl Mikuláš Selesius.
1577			P-SJ	Na nádvoří Klementina za přítomnosti Rudolfa II. Campianovo drama <i>o králi Saulovi</i> * M61, SD 110
1578		J. Kochanowski, Otprawa posłów greckich	P-SJ	Campianova hra sv. <i>Ambrož</i>
1579			O-SJ Z-SJ PU	20. října <i>dialog o žákovi, jenž učitele svého pomlouval</i> 3. ledna <i>Narození Páně</i> 12 srpna hra <i>O Susanně</i>
1580		M. de Montaigne, první kniha Esejů		
1581		Antigone, pravděpodobně v latinském překladu T. Watsona v St. John's College v Cambridge	P-SJ PU M-SJ	Plautův <i>Euclio</i> (tedy <i>Aulularia</i>) – není to <i>Quaerolus</i> ? <i>divadlo světa</i> 7. srpna <i>Samson</i> při vítání Adama z Dietrichštejna hráli žáci několik malých her (duchovní ctnosti křesťanské, církev a

				d'ábel, otec kacířův) Pavel Kyrmezer, tištěna Komedie o Tobiášovi, určená pro svatbu Arkleba z Kunovic a Alžběty ze Šternberka, při níž byla provedena
1582			P-SJ	O svátcích masopustních hra o <i>studentovi vzatému do pekla</i> o velikonocích před arcibiskupem hra <i>Vzkříšení Páně</i> v červnu hra o <i>Achabovi</i> Jezuita Salius při pobytu v Plzni se postaral, aby hráli česky hru <i>O Vzkříšení Páně</i> Jan Záhrobský, <i>Tragica historia vo knězi neb knížeti Heli a jeho synech</i>
1583			P-SJ	Petr Codicillus, básník, profesor matematiky a astronomie, rektor v létech 1583-1589, však vydal r.1583 latinský překlad Sofoklovy <i>Antigony</i> doprovázený pojednáním o dramatické poezii a vlivu dobrých her na mravy lidu. Dílo se dočkalo takové obliby, že bylo po dvou létech znovu vydáno. Opakována hra o <i>Achabovi</i> , přidána

				<i>scéna o záhubě nešlechtné Jesabeli</i>
1584		Lope de Vega debutuje		
1585		Oidipus král uveden ve Vicenze, otevřeno Teatro Olympico Školní divadlo ve Strasburgu uvádí neznámou Plautovu komedii	CH P-SJ PU O-SJ	12. dubna Betuliova hra <i>Rebeka</i> , která tu bývala hrána častěji pod širým nebem na náměstí. Hra <i>Sv. Václav aneb křesťanské Čechy</i> od Jošta Branda * M 63 21. srpna <i>Hra o Nabalovi</i> 23.června <i>Ježíš pod křížem</i> Na dvoře císaře Rudolfa II. vystupuje Pantalone a jeho sluha Zanni
1586			O-SJ	11. ledna dialog o <i>ukrutnosti Herodesově</i> 2. července komedie <i>Ester</i> Daniel Stodolius z Požova, <i>Historica tragedia ... o strašlivém podvrácení Sodomy a Gomorry a o obětování Izáka</i>
1587		Školní divadlo ve Strasburgu uvádí Sofoklova Aianta v latinském překladu Scaligerově		
1588		Marlowe, Tragická historie doktora Fausta	K	o slavnosti založení koleje v Krumlově předveden neznámý

				kus SELSKÝ MASOPUST
1589		Školní divadlo ve Strasburgu uvádí Euripidovu Medeiu		Daniel Adam z Veleslavína , Elegantiarum Terentii et Plauti a G. Fabricio collectarum Bohemica interpretatio
1590			P O-SJ	na konci června školy pražské <i>o životě a smrti sv. Maří Magdalény</i> v sále kollegia hra o <i>Achabovi</i>
1591		Shakespeare , Komedie omylů, Romeo a Julie	P O	nižší třídy <i>Vítězství sv. Vavřince</i> 29. června, když byl zakládán konvikt pro mládež, komedie o <i>Achabovi</i> s orchestrální hudbou
1592			P-SJ	v Klementinu dialog o <i>sv. Janu Evangelistovi</i> , <i>jak našel svého</i> <i>ztraceného učedníka</i> , který mezi lotry upadl
1593			P	slavnostní dialogy
1594			P	nějaká krásná hra a několik přiměřených dialogů
1595			B	na den sv. Bartoloměje komedie z <i>dějin</i> <i>Abrahamových</i>
1596			P O-SJ K	jakési tři hry na počest Zikmunda Bathora <i>tragédie o</i> <i>Herodesovi a</i> <i>mlád'átkách</i> na Boží Tělo alegorická hra
1597			Chom	Na Boží Tělo <i>hra o</i>

			JH B O P	<i>marnotratném synovi</i> na Boží Tělo představení o Božím hrobě Drama o <i>Gedeonovi</i> , v březnu opakováno rozličné básně a dialog Na Tři krále o udílení darů královských a kněžských Ježíškovi 20 listopadu chudí žáci o sv. <i>Martinu</i>
1598		Jonson, Každý podle své letory Shakespeare, Veselé paničky windsorské	JH B	<i>křesťanský vojín</i> 7. srpna dialog o císaři <i>Konstantinovi</i> Před císařem vystupuje anglický herec Thomas Sackville (Jan Bouschet = Pickelhering)
1600		* Calderon de la Barca	Klad Chom Krum O P-SJ akademie stavovská	<i>Eliáš pod jalovcem</i> 23. října Šavel <i>obrácený v Pavla</i> Petr Vok na svatbě svého synovce dává hrát <i>Ester</i> 23. října <i>Priscilianus</i> <i>vapulans</i> Tragédie o sv. <i>Eustachovi</i> <i>Judita a Holofernus</i>
1601		Shakespeare, Hamlet		* M65
1602			P O	<i>Jeffe</i> o <i>Udovi, arcibiskupovi</i> <i>magdeburském</i>
1603		T. Heywood,	O	29. června a 2.

		žena zabitá laskavostí	Krum JH B	července <i>O Kristu a posledním soudu</i> od P. Štěpána Tucea (tištěna!) 23. října <i>Philoplutus</i> <i>Anděl strážce</i> na svatbě o sv. <i>Kateřině</i> „nějaká komedie“
1604			O-SJ PU P-SJ O Krum Chom	Senekův <i>Thyestes</i> 16. srpna měla být provedena Campanova hra <i>Břetislav, český Achilles a únos princezny Jitky</i> (<u>první české historické drama</u>) místo toho hrána <i>Debora</i> , v níž vystoupil dějepisec Pavel Stránský * M 66/67 alegorická hra <i>O usmívavém a plačtivém světě</i> provedena na dvoře Klementina 28. října <i>Herkules na rozcestí</i> <i>Judith</i> Neznámý kus Jiří Tesák Mošovský, Komedie z knihy <i>Zákona božího, jenž slove Ruth</i> Tobiáš Mouřenín z Litomyšle, <i>Historie</i>

				kratochvilná o jednom selském pacholku, snad i Vejstupný syn
1605		Cervantes, Don Quijote Jonson, Volpone		Mikuláš Vrána Litomyšlský, Komedie česká o ctné a šlechetné vdově Judith a Holofernovi, hejtmanovi krále Nabuchodonozora
1606		* Pierre Corneille		
1608		Školní divadlo ve Strasburgu uvádí Sofoklova Aianta v latinském překladu Scaligerově * John Milton		tiskem vychází anonymní Historia duchovní o Samsonovi, v ní jako interludia Helluo a Judeus, samostatně připojena Polapená nevěra
1609		Školní divadlo ve Strasburgu uvádí Aischylova Promethea		
1611		Angl. překlad Homérovy Iliady Shakespeare, Zimní pohádka		
1613		Školní divadlo ve Strasburgu uvádí Aristofanova Oblaka		
1616		+ Shakespeare + Cervantes	PU KH	Poslední známé představení římské komedie na univerzitní půdě (Plautova Aulularia) Václav Jiří Peristerius hraje se svými žáky drama Melancholicus od Christiana Bachmanna
1619		* Cyrano de Bergerac		1644 Kocmánkova Pašijová slavnost

				Intermedia
1679			JH-SJ	provedena Senekova Medea.
				množství různých školních scénických produkcí opřených o antické klasiky. Viz např. Brno, kde byly inscenovány v létech 1635, 1657, 1695, 1707, 1719 scény podle Plutarcha, r.1668 boj Aianta s Odysseem o Achillovu zbroj a r.1685 Ajantův hněv aj.
1690				Zrcadlo masopustu se hraje v Táboře (Havelka)
1703				Kolčava začíná publikovat své hry
1821				První český překlad Plautovy komedie (Aulularia, J. Teichl)